

Akcija za ljudska prava

Podgorica, 2. jul 2009.

MINISTARSTVO PROSVJETE I NAUKE

Prof. dr Sreten Škuletić, ministar

Predmet: Osnovno obrazovanje djece romske nacionalnosti, posebno djece raseljenih lica romske nacionalnosti

Poštovani gospodine Škuletiću,

Akcija za ljudska prava dobila je 7. maja 2009. godine informaciju od Ministarstva prosvjete i nauke da je od stupanja na snagu Zakona o osnovnom obrazovanju 2007. godine do maja 2009. godine:

1. samo jedan roditelj romske nacionalnosti sankcionisan zbog toga što njegovo dijete nije upisano u školu ili zbog toga što je napustilo osnovnu školu,

i

2. da inspekcija Ministarstva prosvjete i nauke nikada nije posjetila izbjeglička naselja i utvrdila koliko djece osnovnoškolskog uzrasta koja u njima žive ne pohađa školu.

Naš zahtjev za pristup informacijama i odgovor Ministarstva dostavljamo u prilogu.

Imajući u vidu opšte poznate činjenice o tome da je neupisivanje djece u škole ili njihovo rano napuštanje izuzetno prisutno u romskoj zajednici, kako među licima koja su državljani Crne Gore, tako i među raseljenim Romima, obraćamo Vam se ovim pismom kako bismo ukazali na obavezu Crne Gore, kao države članice Međunarodnog pakta o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima¹ i Konvencije o pravima djeteta² da svoj djeci koja žive na njenoj teritoriji obezbijedi pravo na obrazovanje u vidu obaveznog i

¹ Ratifikovala SFRJ 1971. godine (*Službeni list SFRJ – Međunarodni ugovori 7/71*), vidjeti čl. 13 i 14.

² Ratifikovala SFRJ 1990. godine (*Službeni list SFRJ - Međunarodni ugovori 15/90*; *Sl. list SRJ Međunarodni ugovori 4/96 i 2/97*), vidjeti čl. 28, posebno st. d), u kojem se država obavezala da će preduzimati mjere za redovno pohađanje škole i smanjenje stope napuštanja škole.

besplatnog osnovnog obrazovanja, bez obzira na to jesu li djeca državljani Crne Gore ili ne i bez obzira na volju njihovih roditelja ili staratelja.

Apelujemo na Vas da obezbijedite da sva djeca raseljenih lica, koja žive i u izbjegličkim naseljima i kampovima (kao što su, na primjer, Konik I i II u Podgorici) u septembru krenu u osnovne škole, i tako ne izgube ni jednu, ili više ni jednu, školsku godinu, bez obzira na to da li će sa roditeljima i ubuduće nastaviti da žive u Crnoj Gori i da li će steći crnogorsko državljanstvo. Želimo posebno da naglasimo da administrativne smetnje, kao što je npr. nedostatak potvrde o prebivalištu i slično, ne smiju uskratiti djeci njihovo ljudsko pravo na obavezno osnovno obrazovanje, koje za mnoge od njih može da znači i jedini put ka izlasku iz siromaštva.

U prilog ovom našem apelu, dostavljamo stavove Komiteta za ekonomska, socijalna i kulturna prava Ujedinjenih nacija iz Opštih komentara članova 13 i 14 Međunarodnog pakta o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima o pravu na obrazovanje:

- "Pored toga što obrazovanje predstavlja jedno ljudsko pravo, ono je i nezamjenjiv način za ostvarenje drugih ljudskih prava. Kao pravo koje daje moć, **obrazovanje je osnovni način na koji ekonomski i socijalno marginalizovani ljudi i djeca mogu da se izdignu iz siromaštva** i steknu uslove da potpuno učestvuju u društvenom životu svojih zajednica. Obrazovanje ima osnovnu ulogu u snaženju žena, zaštiti djece od eksploatacije i opasnog rada, kao i seksualne eksploatacije, unapređenju ljudskih prava i demokratije, zaštiti prirodne okoline i kontroli porasta stanovništva. Sve više se obrazovanje prepoznaje kao jedna od najboljih finansijskih investicija za državu. Ali značaj obrazovanja nije samo praktičan: dobro obrazovan, prosvijetljen i aktivan um, sposoban da istražuje slobodno i naširoko, predstavlja jednu od radosti i nagrada ljudskog postojanja..."³

- Osnovno obrazovanje mora biti obavezno, kako je garantovano članom 13, st. 2 (a) Međunarodnog pakta (i Ustavom Crne Gore), što znači da **ni roditelji, ni staratelji, ni država nemaju pravo da odlučuju o tome treba li dijete da ima pristup osnovnom obrazovanju ili ne.**⁴

- "Zabrana diskriminacije navedena u čl. 2, st. 2 Međunarodnog pakta podrazumijeva sve zabranjene osnove diskriminacije iz međunarodnih ugovora i mora se primjenjivati u potpunosti i odmah na sve aspekte obrazovanja... Komitet uzima u obzir član 2 Konvencije o pravima djeteta i član 3 (e) UNESCO Konvencije protiv diskriminacije u obrazovanju i potvrđuje da se princip zabrane diskriminacije odnosi na sve osobe

³ General Comment 13, The right to education (art. 13), *E/C.12/1999/10. (General Comments)*, COMMITTEE ON ECONOMIC, SOCIAL AND CULTURAL RIGHTS 08/12/99; (Opšti komentar 13, Pravo na obrazovanje (čl. 13), Komitet za ekonomska, socijalna i kulturna prava, 8. decembar 1999, tač. 1.

⁴ General Comment 11, Plans of action for primary education (art. 14), *E/C.12/1999/4. (General Comments)*, COMMITTEE ON ECONOMIC, SOCIAL AND CULTURAL RIGHTS 10/05/99; (Opšti komentar 11, Akcioni planovi za osnovno obrazovanje (čl. 14), Komitet za ekonomska, socijalna i kulturna prava, tačka 6.

školskog uzrasta koje žive [*residing*] na teritoriji države članice, **uključujući nedržavljanu i to bez obzira na njihov pravni status.**⁵

Nadajući se da ćete preduzeti konkretne mjere kako biste obezbijedili da od septembra ove godine sva djeca koja žive na teritoriji Crne Gore redovno pohađaju osnovnu školu, bez obzira na to jesu li ili nisu državljani Crne Gore, i gdje i u kakvim uslovima žive,

pozdravljam Vas, s poštovanjem,

u ime NVO Akcija za ljudska prava

Tea Gorjanc Prelević,
urednica programa

⁵ General Comment 13, The right to education (art. 13), *E/C.12/1999/10. (General Comments)*, COMMITTEE ON ECONOMIC, SOCIAL AND CULTURAL RIGHTS 08/12/99 (Opšti komentar 13, Pravo na obrazovanje (čl. 13), *E/C.12/1999/10 (Opšti komentari)*, Komitet za ekonomska, socijalna i kulturna prava, 8. decembar 1999, tačke 31 i 34.